

แนวทางการประเมินยุคใหม่สำหรับการประกันคุณภาพการศึกษา ภายนอก
สถานศึกษาของระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
NEW ERA ASSESSMENT FOR EXTERNAL EDUCATIONAL QUALITY
ASSURANCE OF BASIC EDUCATION LEVEL

¹สิทธิชัย ดีลัน, ²สุวิมล โพธิ์กลิ่น, ³อุดม ทิพราช, ⁴สิวะกรณ์ กฤษณสุวรรณ,
⁵อดินันท์ แก้วนิล และ ⁶ศรววุฒิ โภคา
¹Sittichai Deelon, ²Suwimon Phoglin, ³Udom Tipparach,
⁴Sivakorn Krissanasuvan, ⁵Adinan Kaewnili and ⁶Sarawut Poca

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, ประเทศไทย
Buriram Rajabhat University, Thailand

¹Sittichai_De@gmail.com

Received: May 26, 2023; Revised: July 25, 2023; Accepted: August 21, 2023

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อนำเสนอแนวทางการประเมินยุคใหม่ สำหรับการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกสถานศึกษาของระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นงานวิจัยเชิงเอกสาร ซึ่งสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา จะได้เริ่มใช้การประเมินใหม่นี้ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2567 เป็นต้นไป โดยได้มีการปรับปรุง วิธีการ มาตรฐาน ตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมิน ดังนั้นสถานศึกษาจึงต้องตระหนัก มีความเตรียมพร้อมเพื่อรับการประเมินยุคใหม่นี้ อันจะนำไปสู่ความเข้าใจอันดีในการปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นประโยชน์สูงสุดต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของการจัดการศึกษา จากผลการศึกษาเอกสาร พบว่า การประเมินยุคใหม่ สำหรับการประกันคุณภาพภายนอกสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยอาศัยกรอบแนวทางการประกันคุณภาพภายนอก พ.ศ.2566 ของสมศ.เป็นแนวทางการดำเนินงาน

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

³ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

⁴อาจารย์ ดร. หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

⁵รองศาสตราจารย์ หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

⁶อาจารย์ หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ซึ่งแตกต่างจากการประเมินการประกันคุณภาพภายนอกสถานศึกษาภายใต้สถานการณ์โควิดที่ผ่านมา โดยเฉพาะได้กำหนดให้มีมาตรฐานและตัวชี้วัดเพื่อเป็นบรรทัดฐานให้ผู้ประเมินภายนอกได้ใช้ในการประเมิน แต่มาตรฐานและตัวชี้วัดดังกล่าว ก็เป็นไปในลักษณะเดียวกันกับมาตรฐานของต้นสังกัดที่กำหนดให้สถานศึกษาได้ใช้ที่เกี่ยวข้องกับ ผู้เรียน ผู้บริหาร และครูผู้สอน นั่นเอง จึงสรุปได้ว่า ถึงแม้ว่าจะเป็นการประเมินยุคใหม่แต่ก็คล้ายๆ ของเก่าที่ได้ปฏิบัติกันมา คงจะไม่ทำให้ผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินการการประกันคุณภาพการศึกษาวิตกกังวลใดๆ ทั้งสิ้น ซึ่งน่าจะช่วยให้เห็นผลการพัฒนาการศึกษาของไทยได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ : การประเมินยุคใหม่, การประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกสถานศึกษา

Abstract

The objective of this research to present guidelines for new era assessment for external educational quality assurance of basic education level is the document research. Office for national education standards and quality assessment will start using this new assessment in 2024. Updated in methods standard indicators and evaluation criteria for used in the assessment. Therefore, school must be aware and ready to receive a new era of assessment. Which will lead to a better understanding of how to perform the effective operation of new era assessment for educational quality assurance and for the utmost benefit to those involved in education management. The study result new era assessment for external educational quality assurance of basic education level which used ONESQA'framework the external quality assurance 2023. Different from external quality assurance during COVID-19 pandemic changed standards, indicators for external assessor samely as the old internal quality assurance. So internal quality assessor not to be anxious which will make good result education development.

Keyword : new era assessment, external educational quality assurance

บทนำ

ประเทศไทยได้จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นเวลากว่าสี่สิบปีมาแล้ว ซึ่ง เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ในหมวดที่ 6 การประกันคุณภาพการศึกษา ตามมาตรา 47-51 โดยการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของการจัดการศึกษาว่าจะเป็นไปตามมาตรฐานตามที่ได้กำหนด

ไว้ ดังนั้นในการปฏิบัติงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของสถานศึกษาต่างๆ จึงต้องใช้กระบวนการที่จัดการศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานที่กำหนดไว้ ตามบริบทของหน่วยงานตนเอง อันจะสะท้อนผลสู่ผลลัพธ์อย่างเต็มประสิทธิภาพ ในขณะที่เดียวกันสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ที่ทำหน้าที่ประกันคุณภาพภายนอกสถานศึกษา ด้วยการประเมินและรับรองคุณภาพการศึกษา จึงต้องปรับกระบวนการประเมินให้สอดคล้องกับสภาวะปัจจุบันเพื่อให้ได้ผลการประเมินที่ถูกต้อง แม่นยำ เหมาะสม เป็นไปได้ และเกิดประโยชน์สูงสุด

ได้มีประกาศคณะกรรมการสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา เมื่อวันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2566 เรื่อง กรอบแนวทางการประกันคุณภาพภายนอกสถานศึกษา การศึกษาปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และด้านการอาชีวศึกษา ให้ใช้บังคับในปีการศึกษาถัดไปนับตั้งแต่ปีการศึกษาที่ประกาศ ในการประกันคุณภาพภายนอกสถานศึกษาการศึกษาปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และด้านการอาชีวศึกษา โดยมีกรอบแนวทางการประกันคุณภาพภายนอก ประกอบด้วยหลักเกณฑ์การประกันคุณภาพภายนอกสถานศึกษา ตัวชี้วัดการประกันคุณภาพภายนอกสถานศึกษา ประกอบด้วยมาตรฐาน ตัวชี้วัด คำอธิบาย และขั้นตอนการประกันคุณภาพภายนอกสถานศึกษา การประเมินยุคใหม่สำหรับการประกันคุณภาพการศึกษา ภายนอกสถานศึกษา ของระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อนำเสนอแนวทางการประเมินยุคใหม่ สำหรับการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกสถานศึกษาของระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

จากการศึกษาแนวทางการประเมินยุคใหม่สำหรับการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกสถานศึกษาของระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับแนวทางการประเมินยุคใหม่ สำหรับการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกสถานศึกษา ของระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผลการศึกษา

1. หลักเกณฑ์การประกันคุณภาพภายนอกสถานศึกษา

การประกันคุณภาพภายนอกสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักเกณฑ์ดังนี้

(1) แนวทางการประเมินคุณภาพภายนอกใช้หลักการประเมินเพื่อพัฒนาคุณภาพซึ่งสอดคล้องกับการประเมินคุณภาพสถานศึกษาตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 49 วรรคสอง “ให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปีนับตั้งแต่ การประเมินครั้งสุดท้าย และเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน”

นั่นคือ สถานศึกษาใดที่ได้รับการประเมินภายนอกครั้งสุดท้าย (รอบสี่) แล้ว ก็จะได้รับ การประเมินภายนอกครั้งใหม่ นี้ ด้วยวิธีการใหม่ นี้ ตามลำดับเวลาที่ผ่านการประเมินมาแล้วทุกห้าปี นับตั้งแต่ การประเมินครั้งสุดท้าย

(2) สถานศึกษาที่จะได้รับการประกันคุณภาพภายนอก ต้องเป็นสถานศึกษาที่จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา มีการรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) ให้หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลเพื่อพิจารณาส่งรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) ให้กับ สมศ. และมีการดำเนินการตามหลักเกณฑ์วิธีการที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561

ในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ต้องมีการจัดทำรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) แล้วรายงานให้หน่วยงานต้นสังกัด เป็นประจำทุกปี เมื่อถึงรอบปีที่จะได้รับการประเมินภายนอกจากสมศ. หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแล จะพิจารณาส่งรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) ที่ผ่านการรับรองให้กับ สมศ. เพื่อรับการประเมินภายนอก ต่อไป

(3) สถานศึกษาที่จะได้รับการประกันคุณภาพภายนอกต้องเป็นสถานศึกษาที่ผ่านการรับรองหลักสูตรจากหน่วยงานต้นสังกัด

(4) การตัดสินผลการประกันคุณภาพภายนอกสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

(ก) กรณีที่สถานศึกษามีผลการดำเนินงานของสถานศึกษาแต่ละมาตรฐานครบถ้วนตามตัวชี้วัดที่กำหนด สามารถตรวจสอบโดยการประเมินจากเอกสารหลักฐานเชิงประจักษ์ ผลการประกันคุณภาพภายนอก ถือว่า “เป็นไปตามมาตรฐาน”

(ข) กรณีที่สถานศึกษาที่มีผลการดำเนินงานของสถานศึกษาแต่ละมาตรฐานยังไม่สามารถดำเนินการตามตัวชี้วัดได้อย่างครบถ้วน หรือไม่มีร่องรอยการดำเนินงานที่ตรวจสอบได้จากหลักฐานเชิงประจักษ์ ผลการประกันคุณภาพภายนอกถือว่า “อยู่ระหว่างการพัฒนา”

โดยมีเกณฑ์การตัดสินผลการประเมิน ดังนี้

ระดับ คุณภาพ	แนวทางการพัฒนา	ผลการ ตัดสิน
5	สถานศึกษามีร่องรอยหลักฐานการดำเนินงานสอดคล้องตามมาตรฐาน ประเด็น และตัวชี้วัด <u>ครบถ้วน</u> มีการดำเนินงานมีคุณภาพที่ดียิ่งต่อเนื่อง เป็นแบบอย่างที่ดีหรือมีนวัตกรรม	เป็นไป ตาม มาตรฐาน
4	สถานศึกษามีร่องรอยหลักฐานการดำเนินงานสอดคล้องตามมาตรฐาน ประเด็น และตัวชี้วัด <u>ครบถ้วน</u> มีการดำเนินงานมีคุณภาพที่ดียิ่งต่อเนื่อง	
3	สถานศึกษามีร่องรอยหลักฐานการดำเนินงานสอดคล้องตามมาตรฐาน ประเด็น และตัวชี้วัด <u>ครบถ้วน</u>	
2	สถานศึกษามีร่องรอยหลักฐานการดำเนินงานสอดคล้องตามมาตรฐาน ประเด็น และตัวชี้วัด <u>เป็นส่วนใหญ่</u> และจำเป็นต้องปรับปรุงการดำเนินงานให้ ได้ครบทุกด้านตามมาตรฐาน ประเด็น และตัวชี้วัดที่กำหนดไว้	อยู่ ระหว่าง การ พัฒนา
1	สถานศึกษามีร่องรอยหลักฐานการดำเนินงานสอดคล้องตามมาตรฐาน ประเด็น และตัวชี้วัด <u>เป็นส่วนใหญ่</u> และจำเป็นต้องปรับปรุงการดำเนินงานให้ ได้ครบทุกด้านตามมาตรฐาน ประเด็น และตัวชี้วัดที่กำหนดไว้อย่างเร่งด่วน	

สรุปได้ว่าการตัดสินผลการประกันคุณภาพภายนอกสถานศึกษา โดยที่ผู้ประเมินภายนอกสามารถตรวจสอบโดยการประเมินจากเอกสารหลักฐานเชิงประจักษ์ ถ้าสถานศึกษามีผลการดำเนินงานของสถานศึกษาแต่ละมาตรฐานมีร่องรอยหลักฐานการดำเนินงานสอดคล้องตามมาตรฐาน ประเด็น และตัวชี้วัด ครบถ้วน โดยมีระดับคุณภาพ แต่ละมาตรฐาน ตั้งแต่ระดับ 3 หรือ 4 หรือ 5 ขึ้นไป ผลการประกันคุณภาพภายนอกถือว่า “**เป็นไปตามมาตรฐาน**” สามารถรับรองผลการจัดการศึกษาว่าเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดได้ แต่ถ้าสถานศึกษาที่มีผลการดำเนินงานของสถานศึกษาแต่ละมาตรฐานยังไม่สามารถดำเนินงานสอดคล้องตามมาตรฐาน ประเด็น และตัวชี้วัดได้อย่างครบถ้วน หรือ ไม่มีร่องรอยการดำเนินงานที่ตรวจสอบได้จากหลักฐานเชิงประจักษ์ ผลการประกันคุณภาพภายนอกถือว่า “**อยู่ระหว่างการพัฒนา**” ซึ่งมีระดับคุณภาพ แต่ละมาตรฐาน ในระดับ 1 หรือ 2 ก็ถือว่าไม่รับรองผลการจัดการศึกษาว่าเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด

2. มาตรฐาน และตัวชี้วัดการประกันคุณภาพภายนอกสถานศึกษา

การประกันคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีตัวชี้วัดของสถานศึกษา ดังนี้

มาตรฐานที่ 1 ผลลัพธ์ของการเรียนรู้ (3 ตัวชี้วัด)

ตัวชี้วัดที่ 1.1 ผู้เรียนมีสมรรถนะตามหลักสูตรสถานศึกษา

คำอธิบาย ผู้เรียนมีสมรรถนะตามหลักสูตรสถานศึกษา สามารถประยุกต์ใช้ทั้งความรู้ ทักษะและเจตคติ ในการพัฒนาการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การปรับตัวให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง และการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม

ตัวชี้วัดที่ 1.2 ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรสถานศึกษา

คำอธิบาย ผู้เรียนมีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียงมุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ รวมทั้งมีจิตสำนึก ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุข มีคุณธรรมจริยธรรมมีความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม ให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น สิ่งแวดล้อม ประเพณีวัฒนธรรมไทย ปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความเคารพและมีความ พร้อมใช้ชีวิตในบริบทต่าง ๆ ของการเป็นพลโลก

ตัวชี้วัดที่ 1.3 ผู้เรียนสามารถนำตนเองในการเรียนรู้

คำอธิบาย ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ สามารถคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ พัฒนา กระบวนการเรียนรู้ แบบนำตนเอง ไม่ย่อท้อในการเรียนรู้ แสวงหาแหล่งเรียนรู้ และสามารถ ประเมินการเรียนรู้ของตนเองได้

มาตรฐานที่ 2 การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา (12 ตัวชี้วัด)

ตัวชี้วัดที่ 2.1 วิสัยทัศน์ พันธกิจ และค่านิยมของสถานศึกษา

คำอธิบาย ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งภายในและภายนอกมีส่วนร่วมในการกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ และค่านิยมของสถานศึกษาที่สะท้อนผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนตามหลักสูตร สถานศึกษา

ตัวชี้วัดที่ 2.2 นโยบายและทิศทางการบริหารสถานศึกษาที่กำหนดสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ และพันธกิจ

คำอธิบาย สถานศึกษานำวิสัยทัศน์ พันธกิจ และค่านิยมไปกำหนดนโยบายและทิศ ทางการบริหารสถานศึกษา การจัดทำแผน และสื่อสารให้กับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายรับทราบทั่วถึง

ตัวชี้วัดที่ 2.3 ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำทางวิชาการ

คำอธิบาย ผู้บริหารสถานศึกษามีความมุ่งมั่นในการดำเนินงานด้านผลลัพธ์การเรียนรู้ของ ผู้เรียน ด้านการสื่อสารแผนงานวิชาการ ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรการสอนและการประกัน คุณภาพการศึกษา การสร้างบรรยากาศทางวิชาการ การส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองของครู บุคลากรทางการศึกษา ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน รวมทั้งส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ที่ ดีของครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้มีความรับผิดชอบ

ตัวชี้วัดที่ 2.4 ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดกลยุทธ์และแผนงานของสถานศึกษาอย่างมีส่วนร่วม ของครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

คำอธิบาย ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารงานอย่างมีส่วนร่วมระหว่างครู บุคลากร ทางการศึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการกำหนดกลยุทธ์และแผนงานที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และค่านิยม ของสถานศึกษา สามารถวัดความสำเร็จได้ มีการประเมินกลยุทธ์การบริหาร เพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา อย่างต่อเนื่อง โดยมีการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอก ครั้งก่อนมาเป็นส่วนหนึ่งในการปรับปรุงพัฒนา ตามข้อเสนอแนะอย่างเป็นรูปธรรม และรายงานผล การดำเนินงานของสถานศึกษาต่อสาธารณชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ตัวชี้วัดที่ 2.5 สถานศึกษาบริหารจัดการด้วยหลักธรรมาภิบาล

คำอธิบาย สถานศึกษาบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล ซึ่งประกอบด้วย 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักความมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ และ 6) หลักความคุ้มค่า เพื่อสะท้อนความรับผิดชอบต่อคุณภาพและสวัสดิภาพของผู้เรียน

ตัวชี้วัดที่ 2.6 สถานศึกษาจัดทำแผนงานและดำเนินงานด้านการพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษา

คำอธิบาย สถานศึกษาจัดทำแผนงานพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา มีการดำเนินงานตามแผนงาน ในการพัฒนาความรู้ ทักษะวิชาชีพ การจัดการความเสี่ยง ความปลอดภัย และการดูแลคุ้มครองผู้เรียนจากการถูกรังแก และถูกคุกคามที่สอดคล้องกับสภาพและบริบทของสถานศึกษา

ตัวชี้วัดที่ 2.7 สถานศึกษามีกระบวนการนิเทศการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างเป็น ระบบ

คำอธิบาย สถานศึกษามีการนิเทศและประเมินผลการปฏิบัติงาน นำผลการประเมินการปฏิบัติงานไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้และช่วยเหลือแนะนำส่งเสริมกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ

ตัวชี้วัดที่ 2.8 สถานศึกษามีอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ

คำอธิบาย สถานศึกษามีอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อม พื้นที่สำหรับทำกิจกรรมการเรียนรู้ สิ่งอำนวยความสะดวกที่พอเพียงปลอดภัย ถูกสุขอนามัย เหมาะสมต่อการจัดการเรียนรู้และสนับสนุน การพัฒนาตนเองของผู้เรียน มีแผนการบำรุงรักษาอาคารสถานที่ ที่มีมาตรการรักษาความปลอดภัยที่ตรวจสอบได้ มีการประเมินความเสี่ยง ชักซ้อมขั้นตอนในการรักษาความปลอดภัยและปรับปรุงมาตรการการดำเนินงานทุกด้าน

ตัวชี้วัดที่ 2.9 สถานศึกษามีสื่อ อุปกรณ์และระบบเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษา

คำอธิบายสถานศึกษามีระบบเทคโนโลยีที่สนับสนุนการจัดการศึกษา มีการใช้สื่อ อุปกรณ์ที่เหมาะสมต่อการจัดการเรียนรู้และส่งเสริมการพัฒนาตนเองของครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้เรียน มีการประเมินผลการใช้ระบบเทคโนโลยี สื่อ อุปกรณ์ และปรับปรุงพัฒนาอย่างเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

ตัวชี้วัดที่ 2.10 สถานศึกษามีระบบและกระบวนการช่วยเหลือผู้เรียน

คำอธิบาย สถานศึกษามีระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน มีการประเมินความเสี่ยงของพัฒนาการ ในการเรียนรู้ มีการคัดกรองเบื้องต้นอย่างเป็นระบบเพื่อช่วยเหลือและส่งต่อผู้เรียนกรณีที่มีความจำเป็น

ตัวชี้วัดที่ 2.11 การให้คำปรึกษาและการพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษา

คำอธิบาย สถานศึกษามีระบบการให้คำปรึกษาแนะแนวแก่ผู้เรียนตามความต้องการและความสนใจ ของผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกคนได้รับโอกาสและพัฒนาในการเรียนรู้ตามความ

สนใจและความถนัด มีการดูแลสวัสดิการและสวัสดิภาพของผู้เรียนทุกคนอย่างทั่วถึง ทั้งด้านสุขภาพร่างกาย การพัฒนาจิตใจ อารมณ์ และสังคม

ตัวชี้วัดที่ 2.12 สถานศึกษาเสริมสร้างเครือข่ายผู้ปกครอง องค์กร และชุมชน เพื่อความร่วมมือ ในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียน

คำอธิบายสถานศึกษามีฐานข้อมูลมีการสร้างเครือข่ายและการร่วมมือกับผู้ปกครอง องค์กร และชุมชนเพื่อให้เกิดความร่วมมือ สนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาในการพัฒนาผู้เรียน

มาตรฐานที่ 3 การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ (3 ตัวชี้วัด)

ตัวชี้วัดที่ 3.1 สถานศึกษามีการออกแบบหลักสูตรที่เสริมสร้างสมรรถนะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และคำนึงถึงความต้องการของผู้เรียน

คำอธิบาย สถานศึกษาออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง เพื่อเสริมสร้าง สมรรถนะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความต้องการ ความสนใจของผู้เรียน และบริบทสถานศึกษา รวมทั้งมีการประเมินเพื่อปรับปรุงหลักสูตรให้เป็นปัจจุบัน

ตัวชี้วัดที่ 3.2 ครูออกแบบและใช้แผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง

คำอธิบาย ครูออกแบบและใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่คำนึงถึงความต้องการ ความถนัด และความสนใจ ของผู้เรียน จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและมีปฏิสัมพันธ์ในกิจกรรมการเรียนรู้

ตัวชี้วัดที่ 3.3 ครูประเมินพัฒนาการของผู้เรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

คำอธิบาย ครูประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายอย่างเป็นระบบและสม่ำเสมอ ให้ข้อมูลป้อนกลับเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนนำคำแนะนำไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาตนเอง

3. ขั้นตอนการดำเนินการประเมินการประกันคุณภาพภายนอกสถานศึกษา

การประกันคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

(1) สมศ. แต่งตั้งคณะผู้ประเมินภายนอก ทำการประเมินและวิเคราะห์รายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาที่ได้รับจากหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษา ในกรณีที่มีการจัดส่งประเด็น ต่างๆ ที่ต้องการให้มีการประเมินและตรวจสอบจากหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่กำกับดูแล หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้เสียกับสถานศึกษานั้น ให้คณะผู้ประเมินภายนอกนำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการประเมินด้วย

(2) คณะผู้ประเมินภายนอกเสนอผลการวิเคราะห์รายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาต่อ สมศ. และ สมศ. เสนอต่อคณะกรรมการพัฒนาระบบเพื่อพิจารณาเลือกรูปแบบการลงพื้นที่ตรวจเยี่ยมสถานศึกษา ในการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา คณะกรรมการพัฒนาระบบหรือคณะกรรมการอาจกำหนดให้คณะผู้ประเมินภายนอกดำเนินการตรวจสอบหลักฐานและข้อมูลของสถานศึกษาด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์หรือวิธีการอื่นแทนการลงพื้นที่ตรวจเยี่ยมสถานศึกษาก็ได้ โดยระบบ วิธีการ ขั้นตอนการดำเนินการตรวจสอบหลักฐานและข้อมูลของสถานศึกษาด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์หรือวิธีการอื่นให้เป็นไปตามประกาศของคณะกรรมการ

(3) คณะผู้ประเมินภายนอกลงพื้นที่ตรวจเยี่ยมสถานศึกษาตามรูปแบบที่คณะกรรมการพัฒนาระบบได้เลือกและเมื่อตรวจเยี่ยมสถานศึกษาแล้วให้จัดทำรายงานผลการประกันคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาภายในระยะเวลาที่ สมศ. กำหนด แล้วส่งให้สถานศึกษานั้นยืนยันหรือไม่ยืนยันผลการประกันคุณภาพภายนอก

(4) เมื่อสถานศึกษาได้รับรายงานผลการประกันคุณภาพภายนอกแล้ว ให้ดำเนินการตามขั้นตอนที่ สมศ. กำหนด ในการยืนยันและรับรองผล โดยดำเนินการภายในกรอบระยะเวลาไม่เกินสามสิบวัน นับแต่วันที่คณะผู้ประเมินภายนอกส่งรายงานผลการประกันคุณภาพภายนอกให้กับสถานศึกษา ดังต่อไปนี้

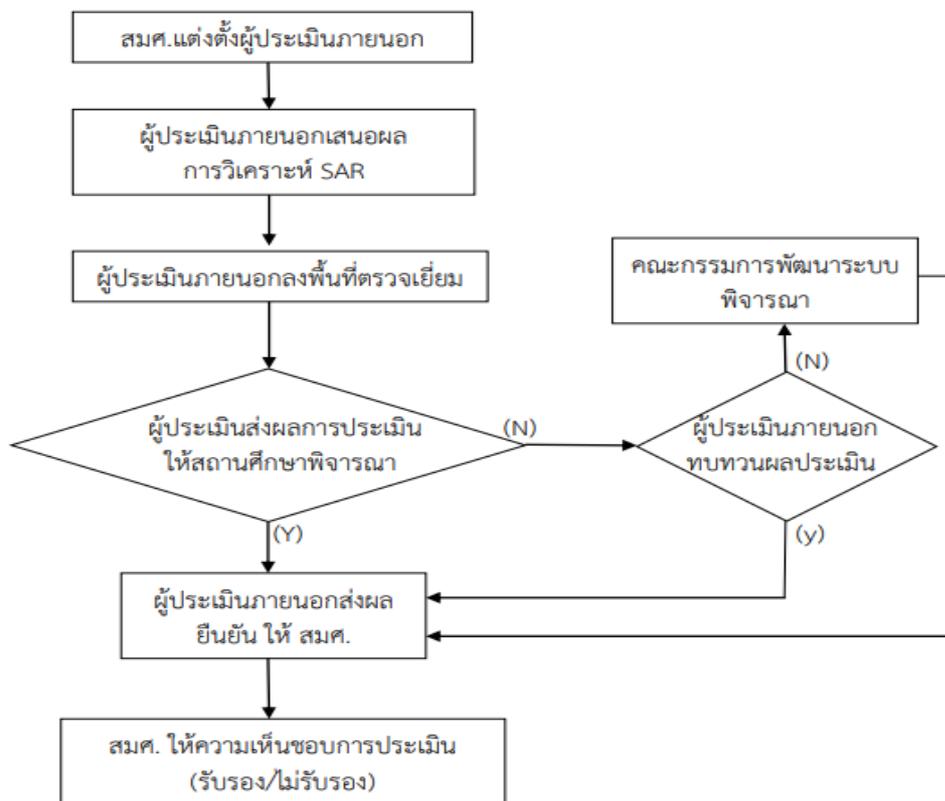
(ก) หากสถานศึกษาพิจารณายืนยันผลการประกันคุณภาพภายนอกแล้วเห็นว่า เป็นไปตามบริบทของสถานศึกษา สถานศึกษาส่งหนังสือยืนยันผลการประกันคุณภาพภายนอกให้กับคณะผู้ประเมินภายนอก และคณะผู้ประเมินภายนอกจัดส่งการยืนยันไปยัง สมศ. เพื่อเสนอรายงานผลการประกันคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาต่อคณะกรรมการพัฒนาระบบพิจารณากลับรองและให้ความเห็นชอบก่อนเสนอต่อคณะกรรมการเพื่อรับรองคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษานั้นต่อไป

(ข) กรณีสถานศึกษาตรวจสอบแล้วไม่ยืนยันผลรายงานการประกันคุณภาพภายนอก และขอทบทวนผลการประกันคุณภาพภายนอก คณะผู้ประเมินภายนอกพิจารณาการขอทบทวนผลการประกันคุณภาพภายนอกแล้ว หากเห็นด้วยคณะผู้ประเมินภายนอกดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้องหรือเป็นไปตามที่สถานศึกษาเสนอขอทบทวน และหากไม่เห็นด้วยและยังคงยืนยันผลการประกันคุณภาพภายนอก คณะผู้ประเมินภายนอกแจ้งสถานศึกษาและส่งเรื่องให้ สมศ. เพื่อนำเข้าสู่การพิจารณาทบทวนผลการประกันคุณภาพภายนอกของคณะทำงานซึ่งแต่งตั้งโดยคณะกรรมการพัฒนาระบบ เป็นรายกรณี

(5) เมื่อคณะทำงานซึ่งแต่งตั้งโดยคณะกรรมการพัฒนาระบบพิจารณาแล้ว นำผลการพิจารณาเสนอต่อคณะกรรมการพัฒนาระบบเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ ก่อนเสนอต่อคณะกรรมการเพื่อพิจารณารับรองหรือไม่รับรองผลการประกันคุณภาพภายนอก

สรุปแผนผังขั้นตอนการดำเนินการประเมินยุคใหม่ การประกันคุณภาพภายนอก
สถานศึกษา ดังภาพ

แผนผัง การประเมินการประกันคุณภาพภายนอกสถานศึกษา

รูปภาพ ขั้นตอนการดำเนินการประเมินยุคใหม่ การประกันคุณภาพภายนอกสถานศึกษา

อภิปรายผล

ในการประเมินยุคใหม่ สำหรับการประกันคุณภาพภายนอกสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีกรอบแนวทางการประกันคุณภาพภายนอก ประกอบด้วยหลักเกณฑ์การประกันคุณภาพภายนอกสถานศึกษา ซึ่งให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปีนับตั้งแต่ การประเมินครั้งสุดท้าย ต้องเป็นสถานศึกษาที่จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา มีการรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) ให้หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลเพื่อพิจารณาส่งรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) ให้กับ สมศ. และต้องเป็นสถานศึกษาที่ผ่านการรับรองหลักสูตรจากหน่วยงานต้นสังกัด โดยตัวชี้วัดการประกันคุณภาพภายนอกสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้น

พื้นฐาน ประกอบด้วย 3 มาตรฐาน 18 ตัวชี้วัด และคำอธิบาย ใช้วิธีประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษาแต่ละมาตรฐานครบถ้วนตามตัวชี้วัด ที่กำหนด สามารถตรวจสอบโดยการประเมินจากเอกสารหลักฐานเชิงประจักษ์ ผลการประกันคุณภาพภายนอก ถือว่า “เป็นไปตามมาตรฐาน” แต่ถ้าสถานศึกษาดำเนินการในแต่ละมาตรฐานยังไม่สามารถดำเนินการตามตัวชี้วัดได้อย่างครบถ้วนหรือไม่ มีร่องรอยการดำเนินงานที่ตรวจสอบได้จากหลักฐานเชิงประจักษ์ ผลการประกันคุณภาพภายนอกถือว่า “อยู่ระหว่างการพัฒนา” และมีขั้นตอนการประกันคุณภาพภายนอกสถานศึกษาเริ่มตั้งแต่สมศ. แต่งตั้งคณะผู้ประเมินภายนอก ทำการประเมินและวิเคราะห์รายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา แล้วเสนอผลการวิเคราะห์รายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา เพื่อลงพื้นที่ตรวจเยี่ยมสถานศึกษาตรวจสอบหลักฐานและข้อมูลของสถานศึกษา แล้วส่งให้สถานศึกษาพิจารณายืนยันผลการประกันคุณภาพภายนอก สุดท้ายสมศ. จะพิจารณาผลการประเมินรับรองหรือไม่รับรองผลการประกันคุณภาพภายนอก ลำดับต่อไป

จะเห็นได้ว่าการประเมินยุคใหม่ สำหรับการประกันคุณภาพภายนอกสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยอาศัยกรอบแนวทางการประกันคุณภาพภายนอก พ.ศ.2566 ของสมศ. เป็นแนวทางการดำเนินงาน ซึ่งแตกต่างจากการประเมินการประกันคุณภาพภายนอกสถานศึกษาภายใต้สถานการณ์โควิด ที่ผ่านมา โดยเฉพาะได้กำหนดให้มีมาตรฐาน และตัวชี้วัดเพื่อเป็นบรรทัดฐานให้ผู้ประเมินภายนอกได้ใช้ในการประเมิน แต่มาตรฐาน และตัวชี้วัดดังกล่าว ก็เป็นไปในลักษณะเดียวกันกับมาตรฐานของต้นสังกัดที่กำหนดให้สถานศึกษาได้ใช้ที่เกี่ยวกับ ผู้เรียน ผู้บริหาร และครูผู้สอน นั่นเอง จึงพอสรุปได้ว่าถึงแม้ว่าจะเป็นการประเมินยุคใหม่ แต่ก็คล้ายๆ ของเก่าที่ได้ปฏิบัติกันมา คงจะไม่ทำให้ผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินการการประกันคุณภาพการศึกษาวิตกกังวลใดๆ ทั้งสิ้น ซึ่งน่าจะช่วยให้เห็นผลการพัฒนาการศึกษาของไทยได้เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ.(2561). *กฎกระทรวง* กรุงเทพฯ : การประกันคุณภาพการศึกษา.
- ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 116. *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ* พ.ศ.2542.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2566). *ประกาศคณะกรรมการสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา เรื่อง กรอบแนวทางการประกันคุณภาพภายนอกสถานศึกษา การศึกษาปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และด้านการอาชีวศึกษา*. วันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2566.

